Doğal ve Beşerî Çevremizdeki Değişim

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Doğal ve beşerî çevre zaman içinde **değişir**; bu değişim geçmişte yaşanmış, bugün sürmekte ve gelecekte de sürecektir. Bazı unsurlar ise uzun süre **değişmeden kalır** (süreklilik).
- **Doğal nedenler:** afetler (deprem, sel, heyelan), iklim olayları, kuraklık, erozyon. **Beşerî nedenler:** nüfus artışı, göç, kentleşme, sanayi, baraj ve yol yapımı, ormanların yok edilmesi, kaynakların bilinçsizce tüketilmesi, çevre kirliliği.
- Değişimin **olumlu sonuçları** olabilir: ulaşım kolaylaşır, iş ve eğitim imkânları artar, elektrik ve sulama suyu sağlanır.
- Değişimin **olumsuz sonuçları** da olabilir: ormanlar ve tarım alanları azalır, göller kurur, hava ve su kirlenir, bazı canlıların yaşam alanı yok olur, tarihî yapılar zarar görebilir.
- **Sürdürülebilir çevre bilinci:** Doğal kaynakları, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da düşünerek dikkatli kullanmaktır. Ağaçlandırma, geri dönüşüm, suyu tasarruflu kullanmak bu bilincin örnekleridir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki değişim nedenlerini **doğal** ve **beşerî** olarak gruplandırınız.
Deprem – Nüfus artışı – Kuraklık – Fabrika kurulması – Sel – Yol yapımı

2 Aşağıdakilerden hangisi çevredeki değişimin **beşerî** nedenlerinden biridir?
A) Heyelan B) Şiddetli yağış C) Kentleşme D) Kuraklık

3 Doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.
(…) Çevredeki değişim yalnızca insanlar tarafından oluşturulur.
(…) Baraj yapımı çevrede değişime neden olur.
(…) Değişimin olumlu ve olumsuz sonuçları olabilir.
(…) Ormanların yok edilmesi doğal çevreyi değiştirir.

4 Boşlukları doldurunuz.
a) Doğal kaynakları gelecek nesilleri de düşünerek kullanmaya ..... çevre bilinci denir.
b) Kırsal alanlardan kentlere nüfus taşınmasına ..... denir.

5 Aşağıdakilerden hangisi çevredeki değişimin **olumlu** sonuçlarından biridir?

A) Tarım alanlarının azalması
B) Hava kirliliğinin artması
C) Göllerin kuruması
D) Yeni yollarla ulaşımın kolaylaşması

6 Aile büyüklerinizin çocukluğundan bu yana yaşadığınız yerde **değişen** iki unsuru yazınız.

7 Yaşadığınız yerde uzun yıllardır **değişmeden kalan** bir doğal ya da beşerî unsura örnek veriniz.

8 Aşağıdakilerden hangisi **sürdürülebilir çevre bilincine** uygun bir davranıştır?

A) Atıkları ayrıştırarak geri dönüşüme göndermek
B) Musluğu açık bırakmak
C) Ağaçları kesip yerine yenisini dikmemek
D) Plastik poşetleri doğaya atmak

9 Şemadaki neden-sonuç zincirinde soru işaretli kutuya gelebilecek bir sonuç yazınız.

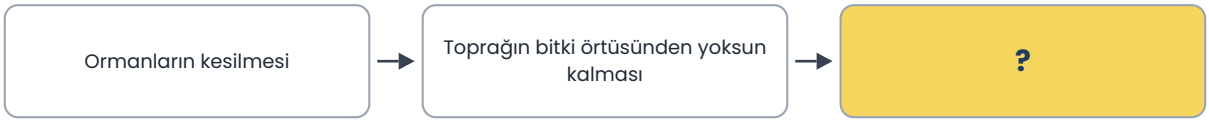

10 Çevre kirliliğinin çevredeki değişime iki olumsuz etkisini yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Metni okuyunuz.
"Dedem, çocukken oturduğu evin penceresinden masmavi bir göl ve arkasında sazlıklar gördüğünü anlatır. O yıllarda gölün kıyısında balıkçı kayıkları varmış. Zamanla göl çevresindeki tarlalar genişlemiş, gölü besleyen dereler sulama için kullanılmış. Birkaç yıl süren kuraklıkla gölün suyu çekilmiş. Bugün gölün eski kıyısında yeni bir mahalle ve bir otoyol var; kayıklar ise artık yok."
Metne göre gölün kurumasının **doğal** ve **beşerî** nedenlerini yazınız.

12 11. sorudaki metne göre gölün kurumasının doğal ve beşerî çevreye **birer sonucunu** yazınız.

13 Grafik ve tablodaki bilgiler kurgusal **Gölova** ilçesine aittir (temsilî veriler).

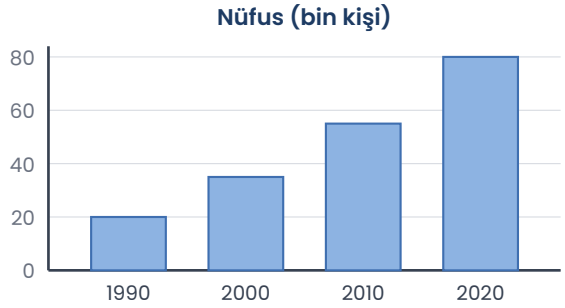

Yıl	1990	2000	2010	2020
Orman alanı (km²)	60	52	41	33

a) 1990–2020 arasında nüfus kaç bin kişi artmıştır?
b) Aynı dönemde orman alanı kaç km² azalmıştır?
c) Bu iki değişim arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

14 Bir akarsu üzerine baraj yapılmasının çevreye **bir olumlu** ve **bir olumsuz** etkisini yazınız.

15 Aşağıdaki değişimlerden hangisi **doğal** bir nedenle ortaya çıkmıştır?

A) Bir ovaya sanayi bölgesi kurulması
B) Heyelan sonucu bir yolun kapanması
C) Bir mahallede yeni bir park yapılması
D) Köylerden şehirlere göç edilmesi

16 Bir şehirde üniversite ve sanayi tesisleri kurulduktan sonra nüfus hızla artmıştır. Bu değişimin şehrin **beşerî çevresine** iki etkisini yazınız.

17 Kartlarda verilen değişimlerden hangileri **olumsuz** sonuç doğurmuştur?

1. Köye içme suyu şebekesi getirildi.
2. Dere kenarına izinsiz evler yapıldı.
3. Maden ocağı atıkları derelere karıştı.
4. Okula yeni bir spor salonu yapıldı.

18 Aşağıdakilerden hangisi **iklim değişikliğinin** çevreye olası etkilerinden biri değildir?

A) Kuraklığın artması
B) Göllerde su seviyesinin düşmesi
C) Bir kentte yeni bir kütüphane açılması
D) Buzulların erimesi

19 Tarihî bir kent merkezinde yeni yollar ve büyük binalar yapılırken tarihî yapıların **korunması** neden önemlidir?

20 Aşağıdakilerden hangisi çevredeki değişimin olumsuz etkilerini **azaltmaya** yönelik bir çalışmadır?

A) Ormanlık alanlara yerleşim izni verilmesi
B) Dere yataklarının betonla doldurulması
C) Tarım alanlarının konut alanına dönüştürülmesi
D) Fabrikalara arıtma tesisi kurulması

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıda kurgusal bir kasabanın 50 yıl önceki ve bugünkü durumu verilmiştir.

Unsur	50 yıl önce	Bugün
Akarsu	Temiz, balıklı	Kirli, balık az
Tarım alanı	Geniş	Dar
Fabrika	Yok	3 fabrika
Tarihî köprü	Kullanılıyor	Kullanılıyor
Nüfus	Az	Çok

a) Tabloda **değişmeyen** unsur hangisidir?
b) Akarsuyun kirlenmesinin olası nedeni nedir?
c) Tarım alanlarının daralmasının nedeni ne olabilir?

22 Aşağıdaki ifadelerden hangisi 21. sorudaki tabloya göre **söylenemez**?

A) Kasabadaki tüm unsurlar değişmiştir.
B) Kasabanın nüfusu artmıştır.
C) Kasabada sanayi gelişmiştir.
D) Değişim doğal çevreyi olumsuz etkilemiştir.

23 Rüzgârlı ve kurak bir bölgede toz fırtınalarının arttığı bildirilmektedir. Uzmanlar, bölgede kuruyan göllerin ve bitki örtüsünün azalmasının bu durumu artırdığını söylemektedir.
Toz fırtınalarının insan yaşamına iki olumsuz etkisini yazınız ve bu sorunu azaltmak için bir öneri getiriniz.

24 "Çevremizdeki değişimin bize kazandırdıkları olduğu gibi bizden aldıkları da vardır."
Bu yargıyı bir örnekle açıklayınız.

25 Aşağıdaki durumları okuyunuz.
I. Bir gölün kurumasıyla göç eden kuşların bölgeye gelmemesi
II. Yeni bir hastane açılmasıyla sağlık hizmetlerine ulaşımın kolaylaşması
III. Maden çalışmaları sonucunda yer altı sularının azalması
Bunlardan hangileri çevredeki değişimin **olumsuz** sonuçlarıdır?

A) Yalnız II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

26 Yaşadığınız ilde **gelecek 20 yılda** doğal ve beşerî çevrede ne gibi değişimler olabileceğini tahmin ediniz. Bir olumlu, bir olumsuz değişim yazınız.

27 Bir kentte kanalizasyon atıkları arıtılmadan denize verilmektedir.
Bu durumun doğal çevreye, ekonomiye ve insan sağlığına birer etkisini yazınız.

28 Aşağıdakilerden hangisi değişimin hem doğal hem beşerî çevreyi etkilediğine **en iyi** örnektir?

A) Bir sel sonucunda ağaçların sökülmesi ve köprünün yıkılması
B) Bir kütüphanenin yeni bir binaya taşınması
C) Bir okulun boyanması
D) Bir mahalleye yeni bir fırın açılması

29 Okulunuzda "Geçmişten Bugüne Çevremiz" adlı bir sergi hazırlanacaktır. Serginin amacına uygun **üç çalışma** öneriniz.

30 Bir ilçede belediye, kentin ortasından geçen dereyi betonla kaplayıp üzerine otopark yapmayı planlamaktadır. Bir grup öğrenci bunun yerine dere kenarının park ve yürüyüş yoluna dönüştürülmesini önermektedir.
Öğrencilerin önerisinin **sürdürülebilir çevre** bilinci açısından üstünlüğünü açıklayınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**